

KIS LAP

1903. augusztus 2-án. Ara negyedévre 2 kor. Egyes szám ára 24 fillér. Megjelen minden vasárnap.

A BABA HALÁLA. (Lásd a 70. lapon.)

Rákolti György utazása.

MÁSODIK
FEJEZET
II.

REGÉNYES ELBESZÉLÉS.

IRTA
ABONYI ÁRPÁD.

(Folytatás.)

ASZIKLÁK által körül vett, festői szépségű völgy-katlanban a *Holt-szem* tó gőzölgő tükre sugározta vissza a holdnak fényét. A tó mindössze valami kétszáz méternyi széles lehetett, s a föld mélységeiből fakadó, forró kénes vize a leggyilkosabb fagyok idején is csak a partok szélén mutatta némi vékonyka nyomát a jégnek.

Növényzet sehol sem volt a partok körül.

A tó vize kénes vegyi összetételénél fogva — a felszálló fehér gőzökben erősen érezni lehetett záptojásra emlékeztető, jellegzetes szagát — nem volt alkalmas az állati vagy növényi élet táplálására, s ez okon méltán viselte a »Holt-szem« elnevezést.

Kovács Miska Dandóczy mellé telepedett és halkán kérdezte:

— Azt hiszed, ott vagyon az urfi?

— Ott. Gyerünk hé!

Kovács Miska ránézett.

— Ninesen neked eszed! förmedt rá mérgelődve. Lemenni ezen a fránya meredek oldalon, lovastul, puskástul, töltényestül, panganétostul, bagáziástul . . . szárnyak nélkül?

— Vagy tiz kilóval többet visek, mint té, felelte vállat vonva a cigány, még sem sírok.

— Sir a tatár!

— Hát akkor ne besilj! Lé *musáj* menni.

— Muszáj?

— Musáj bizony!

— Hát akkor beszélj magyarul! Mert ha muszáj . . . az más. De ha kitöröm a nyakamat és holtan leszek lekerülendő ahhoz a rossz szagu pocsolyához: meg foglak, purdé és úgy beteremtelek a vízbe, hogy mindétig ott kuruttyolhatsz.

Dandóczy mosolygott a fenyegetésen.

— Föl sé tuds emelni, Miská!

— Nem vagyok én tróger! (hordár.)

— Nem, nem . . . esák gyere már egyser és ne kotyogj tebbet!

Dandóczy elől botorkált lefelé. Nehéz munka volt. A kövek lépten-nyomon kicsusztak alóla, midőn nehéz testének súlyát átváltotta egyik lábáról a másikra. Egy kis vigyázatlanság, vagy rosszul kimért lépés és a szerenesétlenség megtörténik.

A lovak hátra esapott fülein, nem különben táguló orreimpáikon is észre lehetett venni a félelmet. Jól betanított állatok voltak — de

ágyu vontatásra valók és nem hegymászásra. A lónál azonban nincs értelmesebb állat a világon. Gondolkozásbeli tehetséget árul el, mint az ember. Ahol kell, óvatos; ahol szükséges, békés, furfangos, sőt ravasz, mint bármely ragadozó. Nincs az az acelas izmu, sunyi tigris, amely nagyobb óvatossággal ereszkednék le valamely veszélyes helyen, mint a ló, ha érzi, hogy egy elhibázott lépés könnyen a nyakát szegi.

Igy történt itt is.

Kovács Miska sokszor megbotlott, miközben lépről-lépésre lefelé igyekezett. Ilyenkor azonban belekapaszkodott a nyeregkápába és talpon maradt. A lovak egyetlenegyszer sem botlottak meg. Megvasalt, kemény patáik úgy megálltak a kavicsos talajon, mintha gyökeret vertek volna bele.

— Csák gurázsísán utánam, Miska! kiáltotta hátra Dandóczy és nevetve integetett a sipkájával: nem kell sírni!

— Ejnye a teremburádat! harsogott rá a legény.

Azzal lenyult a hóba, s két marka között jókora hólabdát gyurva, egyenesen a mintegy ötven lépéssel előtte haladó Dandóczy hátába röpítette. A cigány háta nagyot puffant. Kovács Miska úgy örült a sikerült csinynek, mint egy gyerek.

— Bumm, trompéter, bumm! kiáltotta kacagva; meg vagy löve, de ott hagylak, mert kemény vagy.

Dandóczy szintén nevetett s megfenyegette a kacagó pajtást.

— Te sé vagy mái csirke! Sokszor lefőztek már, mégis nyers marádtál . . .

Az évődést abba kellett hagyni, mert a meredek oldal e pontja ugyanesak veszélyes volt. Meg köllött gondolni minden lépést.

Dandóczy jóval hamarabb érkezett le, de mint hü bajtárshoz illik, megvárta Miskát, míg az nagyokat fujva, kivörösödve, ám egyetlen szóval sem panaszkodva, lebotorkált lovastul együtt a tó partjához.

— Tehát itten volnánk! mondotta, miközben köpenyege ujjával suttymban letörölgette homlokáról a verejtéket. No most már . . . merre?

— Amodá bé, ni . . . a siklák alá.

— Miért hogy oda?

— Mert ott ázs urfi.

— Miért hogy ott?

— Mert á rák hátrafelé megy a vetisre, té okos! felelte kurtán a cigány. Pihennie is kell égy kicsit, nem?

— Tehát gyerünk oda, ahol pihen!

Dandóczy helyeslőleg bicentett s szótlánul ment előre.

A »Holt szem« tó partja ezen a ponton is tökéletesen jégmentes volt. A fővényben látható őskori meszes jegecek és csillámpala-törmelékek meg-megragyogtak a holdfényben, mint a pikkelyes ezüst.

Pár pernyi lépkedés után Dandóczy megállt, s eleven, fekete szemével hunyorítván, halkán elkacagta magát.

— Látod-é amott ázsokat á nágy keveket?

— Látom.

— Ott bár láng van ám!

— Hát aztán? Az ilyen nagy bolond kövek alatt rendesen vagyon barlang is. Csakhogy az medvének való, mi pedig az urfit keressük.

— Két ballába ván ázs esednek, testvír, dörmögte a cigány. Ázs urfi ott ván benn á bár langban és pihen. De most másról akarok beszélni. Tudod-é, hogy mit gondolok?

— Semmit. Mondd el, hogy mit akarsz gondolni, aztán majd kigondolom én neked ingyen.

Dandóczy föl sem vette a gorombaságot.

— Most már meg három ballába ván ázs esednek, mondotta vállat vonva. Ázst gondolom, hogy tán nem jó ezs á mi dolgunk . . .

— Nem hát! Ha elfognak a zsandárok, az óbester ur parancsolatjára, ugy főbelőnek testvér, hogy még annyit sem mondasz — kukk!

— Nem ázsért besílek, rázta fejét a cigány. Egysér ugy is csak el kell menni . . . ha má nem, holnap. Elmegy á fireg, á bogár, á nyú á feldben, a sú á fában . . . Ettül nem fílek, Miská fiám! De attul filek, hogy meghárágsik ázs urfi, ámiért engédélyem nélkül utána gyöttünk.

Kovács Miska feltolta sipkáját a feje bubjára.

— Hm . . . Mondasz valamit, Ferkó. Azonban most már benne vagy az ember, mint Pilátus a krédóban, hát sohse botolj a nagy eszedtől egy szalma-szálban. Halálra pironkodnék, ha kegyelmes asszonyunk megtudná oda-haza, hogy találkozásom esett az urfival, de nem szegődék melléje, hanem magára hagyám.

— Nágyon igazs, helyeselte Dandóczí. Ne mondhássá á kegyelmés ássony, hogy féltém.

— Féltünk! javította ki a legény.

— Hogy féltünk á bintetéstől. Ázs á fédolog, hogy á kegyelmés assony meg legyen velem . . .

— Velünk!

— Meg legyen velünk elégedve. Á másik fédolog, hogy á kátonaság már nágyon á gyomrombán volt . . .

— Az enyémet is megfeküdte.

— Nem bánom, hogy elsektem . . .

— Én sem, bölintott fejével Kovács Miska; csak aztán igazándiban is meg ne bánjuk.

(Folytatása következik.)

ARANY KALÁSZOK.

A nemes szívű előbb hisz jót el, mint gonoszt. *Vörösmarty.*

*

Ritkán telepedik fény és csillogás közé boldogság. *Fáy.*

*

Az okos ember sokat gondol, keveset hisz; az okatlan nem gondol, de annál többet hisz. *Kisfaludy K.*

*

Aki igazán szeret, nem tud hízkelkedni.

Kisfaludy K.

*

Másét ne bántsál, ne hagyd sajátodat. *Vörösmarty.*

*

Eszed járjon előbb nyelvednél.

Kölcsey.

*

Ki szunyog ellen oly fegyvert ragad, mit medve ellen vinni hősiség — bolond.

Madách F.

*

Kinek az ég alatt már senkije sincsen: Ne féljen, felfogja ügyét a jó Isten.

Arany J.

A BABA HALÁLA.

(Keppel a címlapon.)

ILONKÁNAK vett a mamája
Gyönyörű szép játék-babát;
Tudott pislogni, járni-kelni
És olykor mondott *jaj* -t meg *á* -t.

Örült Ilonka a babának,
És dédelgette is nagyon:
Ággába vette s mese-szóval
Altatgató minden napon.

Csak egyet nem értett Ilonka
Csöpp lugocskája, Klárika:
Tejet kapott. Mért ne lehetne
A babának is innia?

Nos, fogta hát a Klárikának
Tejes üvegjét a hamis.
És megitta a babáját:
»Igyál baba, igyál te is!»

Az ám! . . . de ebből a dologból
Támadt azután szörnyű baj —
A baba két szemét lecsukta,
És utoljára mondta: *jaj* !

Mert gyomra nem volt a babának,
És elromlott a gépezet:
Nem tudott többé pislogatni,
Se járni, szólni! . . . vége lett.

Ilonka bizony elsíratta
A mozdulatlan kis babát,
S tejeckét többé, megfogadta,
Játék-babának sose ad.

Jenő bácsi.

ÖSSZE-HASONLÍTÓ MONDÁSOK.

Senkisésem olyan hős, mint az, aki leküzdi
vágyait.

Senkisésem olyan jó, mint az, aki ellen-
ségével jót teszen.

Senki sem oly nemes szivü, mint aki
ellenségeinek is meg tud bocsátani.

FALUN.

— Egy budapesti fiu naplójából. —

Irta Benedek Elek.

Puska helyett napló.

ZERETTEM volna, ha édes apám
puskát vesz nekem a nyárra. De
édes apa azt mondta:

— Kicsi vagy te még a puskához, fiam.
Megengedem, hogy néha a bátyád Flau-
bert-puskájával az én felvigyázásom mellett
célba lőjj, de a kezedbe nem adok még
puskát, hogy erdőn-mezőn kóborolj vele.

Belenyugodtam, mert láttam, hogy külö-
nösen édes anyám egész idő alatt nyugta-
lankodik, míg bátyám az erdőből hazajön.
Pedig bátyám nagy fiu: most tette le az
érettségét. Mi vagyok én hozzá képest!
Ősszel lépek a gimnázium második osztá-
lyába.

Mikor megérkeztünk a mi falusi házunk-
ba, hol rendesen töltjük a nyarat, édes
apám a nagy utiládából egy könyvet
halászott ki.

— Jere csak ide! mondta nekem. Nézd
ezt e könyvet. Csupa üres lap. Szeretném,
ha a nyáron tele irnád.

Én bizony elszontyolodtam. Hát nem
volt elég folyton irnom, olvasnom, tanulnom
Budapesten? Itt falun se tegyek egyebet?

Édes apám úgy látszik, leolvasta arcom-
ról a gondolatomat.

— Megijedtél, ugy-e, fiu? mosolygott.
Na, ne félj! Csak játsszál egész nap ked-
ved szerint. De kerülnek ám esős napok
is, mikor majd unatkozol. Mily kedves
szórakozás lesz az ilyen napokon, ha
előveszed ezt a könyvet s bele irod, ami
figyelmedet itt falun megragadta. Aki
nyitott szemmel jár, falun is sok érdekes
dolgot lát, nem csak a városban. Meglásd,
mily kedves emléked lesz majd e könyv
évek múlva. Nos, nem örülsz a könyvnek?

Igaz szívvvel mondtam:

— Örülök, édes apám, nagyon örülök.
Köszönöm a könyvet. Tele fogom írni.

Tehát puska helyett naplót kaptam.
Kedves egy csere. Mindjárt meg is kezdem

az irá
hogy
nagyon
állatró

Még
először
szörny
menter
mikor
a kapu
Sikolto
s ránk
De ap
a hely
ritott,
ölébe
tartott
sen áll
neki,

Bát
simoga
beli sz
apa ö
bivalol

az írást. Na tudom, senki sem sejténé, hogy miről írok legelőször. Egy csunya, nagyon csunya, de nekem nagyon kedves állatról. Ez az állat:

*

A bival.

Még szoknyás gyerek voltam, mikor először láttam bivalent. Emlékszem, hogy szörnyen megijedtem, bár apa mellett mentem az udvaron. Épp alkonyodott, mikor hat bival egymás után lomhált be a kapun. Mesebeli szörnyetgeknek néztem. Sikoltozva kapaszkodtam apám karjába s rángattam, hogy fussunk be a házba. De apa hangosan nevetett s nem mozdult a helyéből. Megsimogatta a fejemet, bátorított, hogy ne féljek; majd hirtelen az ölébe kapott s egyenesen az egyik bivalnak tartott. A »mesebeli szörnyeteg« csöndesen állott egy helyben s láthatóan jól esett neki, hogy apám megsimogatta a nyakát.

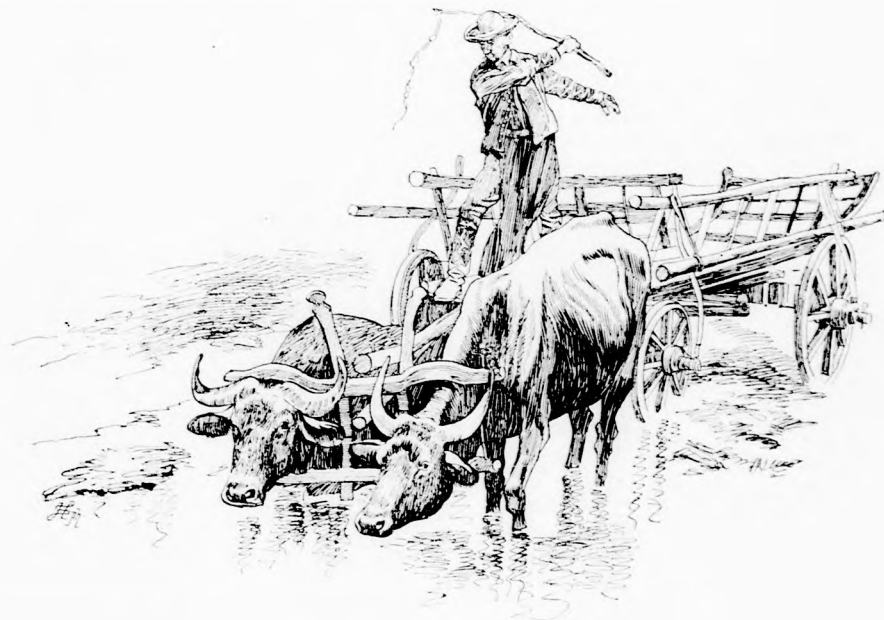
— Na, simogasd meg te is!

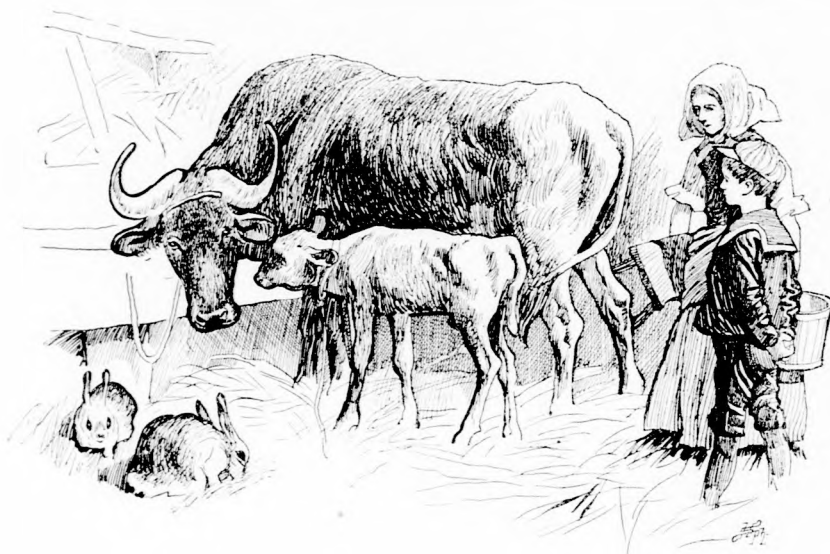
Bátortalanul oda nyultam én is, megsimogattam, s hát nem evett meg a mesebeli szörnyeteg. Most már leszálltam az apa öléből s úgy kísértük a pajtába a bivalokat. Ott Gergő sorba a jászol elé

kötötte, frissen kaszált fűvet dobott eléjük — és megkezdődött a fejés. Ez volt ám a pompás mulatság! Az nap érkezünk falura s ilyesmiről eddig nekem sejtelmem sem volt. Csurgott, habzott a tej, a hófehér tej (hogy lehet ilyen fekete állatnak ilyen fehér teje?) — majd oda eresztették a bocikákat is (de fura fekete jószágocskák voltak!) s csakugy nyelték a tejet, amíg volt egy csöpp.

Ezt a képet soha el nem feledem. E naptól kezdve nem féltem többet ezektől a fekete állatoktól, sőt lassankint megszerettem. Most már, ha szekér elé fogják, magam is felcsapok kisbéresnek, csörditek-pattogtatok a nagy szíjj-ostorral, Gergővel együtt megyek én is a mezőre, hordjuk a kévét, a lóherét s mi más egyebet.

Kétszeresen hasznos ez az állat. Tejet ad s amellet igás marhának is kitünően beválik. Kisebb az ökörnél. Lusta, roppant csöndesen jár, sőt nagy melegben azt is megcelekszi, hogy ha utközben pocsolyát talál, belefekszik szekeresetül. De kipótolja a mulasztását azzal, hogy több terhet visz — amikor visz, mint más állat. És, amint apa szokta mondani, »sok bogara« van a bivalnak. No, az igaz, hogy furcsa

természetű. Van a mi bivalaink közt egy, mely csak férfi-embernek adja le a tejet, asszonynak nem. Van olyan, mely csak asszonynak s férfunak nem. Volt egyszer egy olyan bivalunk is, mely csak Zsuzsi nevű cseléd-lányunknak adta le a tejét, neki is csak úgy, ha dalolt. Az ám, de csak egy nótára adott tejet, mindig ugyanarra az egy nótára. Ha másba kezdett, akkor egyszerre elapadt a tej, egy csöpp sem csurrant. Egyszer Zsuzsi nem volt otthon, s másnak kellett volna megfejnie ezt a bivalt. Oda is ült Kati a sajtárral, rágyujtott a Zsuzsi nótájára, de hiába; a nótás bivalt nem lehetett rászedni. Nem volt elég neki a nóta, Zsuzsi is kellett hozzá. Mikor Zsuzsi elment tőlünk, a nótás bivalt is el kellett adni.

Aminek ma voltam tanuja, azt sohasem felejttem el. Pár nappal ezelőtt apa mondta Gergőnek:

— A Rózi bival-borját el kell választani. Már nyolcz hetes, megél tej nélkül is.

Gergő a kis bocikát a szomszéd pajtába vezette, hogy az anyja ne lássa s aztán fejéshez ült. Az ám, csak hogy Rózi körül nézett s nem látván az ő bociját, keser-

vesen elbődült. Erre még keservebb bögés volt a válasz a szomszéd pajtából. Szegény Gergő izzadásig megkínlódott, de Rózi, egy csöpp nem sok, annyi tejet sem adott le. Másnap otthon tartották Rózsit, a bocit meg jó messzire vitték, hogy ne hallják egymás bögését. Mindhiába. Tíz-szer is szerencsét próbált Gergő — hasztalan. Rózi csak bögött és tejet nem adott. Végre is nem volt más mit tenni: harmadnap reggel bevezették a bocit a pajtába.

Hanem az a bögés, amit most hallottam, az másféle bögés volt, mint a tegnapi. Ime, az állat hogy szereti a gyermekét! Istenem, a köny kicsordult a szememből. Elég volt látnia a bocikáját s Rózi megállott nyugodtan s fejette magát. Tudta, hogy nem fejik ki belőle mind a tejet, hagynak a bocikának is. Hagytak is.

Apa azt mondta:

— Hadd szopják még egy pár hétig!

Fejés után szóltanul mentem be a házba. Édes anyám kérdezte: mi bajom? Mondtam, hogy: — Semmi bajom, édes anyám. Nagyon szép dolgot láttam, azon gondolkodom.

S elmondtam, hogy mit láttam.

retném
alkalom
szomsz
csinál
uram,
jól foly
dolgozu
és mé
mire se

— É
kendte
szólt a
az én
tomnak

— A
jának?
az első
lyek a

—
meg a

— I
Hajnal

INNEN-ONNAN.

Aki a házi állatoktól tanult.

— Én csak azt szeretném tudni, szólt egy alkalommal egy ember a szomszédjához, hogy mit csinál kend, szomszéd uram, hogy dolgai olyan jól folynak? Hiszen mi is dolgozunk s küzködünk és még se tudunk semmire se menni.

— Én nem tudom, hogy kendtek mit csinálnak, szólt a kérdezett; de én az én három házi-állatomnak köszönhetek sokat.

— A három házi állatjának? szólt csodálkozva az első szomszéd. És melyek azok?

— A kakas, a macska, meg a kutya.

— Ugyan ne tréfáljon!

— De biz' úgy van az! Hajnalban, mikor virradni

kezd, kiáll a kakas és azt kiáltja: Kelj föl!.. Azután előjön a macska s a kemence párkányán elkezd mosakodni s azt kiáltja: Tisztálkodj!.. Aztán előkerül a kutya s amint valami idegent lát az udvarba közeledni, ugatásával azt kiáltja: Vigyáz! S ennek a három házi-állatnak tulajdonságaira: a szorgalomra, a rendre, tisztaságra és az éberségre építem én az én házamat — s ezért boldogulok.

*

A beduinok, Arábia, Szíria és Észak-Afrika sivatagjainak lakói, igen kevés eledellel beérik. Napi ételmük néhány szem olvasztott vajba mártott datolyából, egy kevés darából és egy maroknyi rizsből telik.

*

Kerékpár-művész gyermekek.

Amelyőtöknek van kerék-párja, az bizonyosan tudja, hogy nem csekélység ám azon olyan ügyességre szert tenni, hogy le ne essen róla a rajt ülő. Egynehányszor bizony lepottyan az ember, amíg megtanulja a kerékpározás titkait. Hát még hogy művésziessen tudjon karikázni, ahhoz kell ám csak ügyesség, meg hátország!

A felnőtt ember ügyessége csak hagyján; de az olyan apró embereké, mint a minők e képeken láthatók, bizony csoda-számba mennek. Ezek az apró bicikli-művészek egy éve hogy bicikliznek nagyobb cirkuszokban, ahol csodálatba ejtik a közönséget. A három *Bellini*-fiú ez, akik noha csak 3, 5 és 7 évesek, máris remek dolgokat produkálnak a gépeiken.

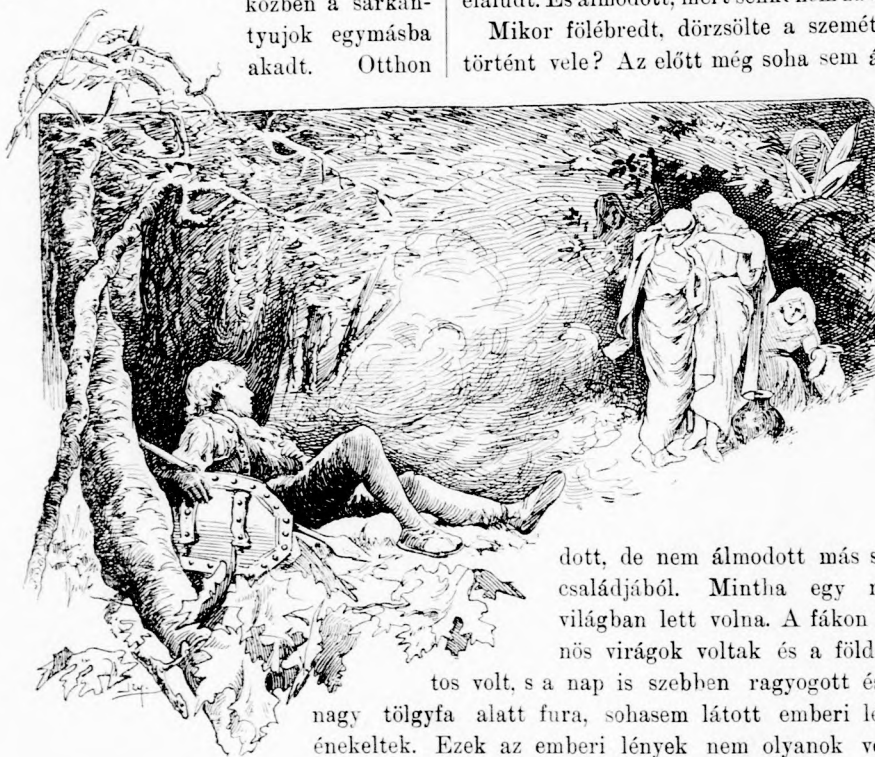
Ilyen például az a mutatvány is, amelyben a legidősebb fiú egy biciklit hajt. Fölébe két ruddal, még egy kerékpár van erősítve. Öcsse menetközben létrán fölmászik a bátyja háta mögött a felső kerékpárra és azt a levegőben hajtja. A csöpnyi embereket csak lelkesíti a nézők közt felhangzó taps-vihar, ami az ő művészkedésük jutalma.

AZ ELSŐ ÁLOM.

ABBAN az időben, én kedveseim, amely időről mesélek, csupán két család lakott a földön: Puszpáng apó a fiaival és Bodza anyó a lányaival. Ez a két család messze-messze lakott egymástól, úgy hogy nem is tudtak egymásról. Mondjuk: Puszpángék laktak az Arrarát hegynék egyik oldalán, Bodzáék pedig az Arrarát-hegy másik oldalán. Az Arrarát hegye pedig oly magas volt, hogy még a vízözönből is kilátszott a csuca, pedig akkor igazán minden víz alá került a földön. Arról tehát szó sem lehetett, hogy Puszpángék és Bodzáék tudtak volna egymás felől. Még a kőszáli sasok sem repültek át a nagy hegyet.

Történt — ejnye hogy is történt? — a Puszpáng egyik legkisebbik fia, Levente vadászaton volt. Persze nem puskával vadászott, mint a mai ifjak, hanem csak nyíllal és tegezzel. A Puszpáng többi fiai már nagyon öregek voltak oly öregek, hogy járásuközben a sarkantyujok egymásba akadt. Otthon

dott, de nem álmodott más sem a családjából. Mintha egy másik világban lett volna. A fákon különös virágok voltak és a föld illatos volt, s a nap is szebben ragyogott és egy nagy tölgyfa alatt fura, sohasem látott emberi lények énekeltek. Ezek az emberi lények nem olyanok voltak,

ültek és az öreg mesélgetését hallgatták, mert az öreg apók már abban az időben is tudtak meséket. Így tehát Leventének kellett gondoskodni a konyháról, s ezért mindig vadászott: nyíllal és tegezzel.

Most is éppen vadászott és egy szarvast megsebezve, az után futott az erdőbe. Az erdő sűrű, mély erdő volt, úgy elrejtette a megsebzett szarvast, hogy Levente a legszorgosabb kereséssel sem tudott rátalálni. Mikor már nagyon mélyen járt az erdőben, elnyomta a fáradtság, ledőlt egy nagy fa alá pihenni.

Elaludt.

Csak hogy alvása olyan volt mint a fürj alvása: minden neszre fölriadt. Azon kívül meg a bátyjai is folyton felköltötték, akik az öregségük miatt nem tudtak aludni.

- Levente, eredj! Hozz egy kupa vizet!
- Levente, eredj! Igazítsd meg a tüzet!
- Levente, dörzsöljed meg a lábamat!

Igy járta ez otthon éjszaka s így Levente nem igen aludt. Itt a mély erdő kellős-közepén, amint elnyomta a fáradtság: elaludt. És álmodott, mert senki nem zavarta.

Mikor fölébredt, dörzsölte a szemét. Mi történt vele? Az előtt még soha sem álmo-

mint az ő bátyái. Fehér csalán-szövetből készült a ruhájuk, nem pedig medve-bőrből. Hosszu aranyos hajuk csak úgy hullámzott. A szemük csillogott. A természetük karcu és hajlékony volt. Levente lehajtott fejjel tünődött azon, amit álmában látott.

Amint hazafelé indult, egy nagy fehér sassal találkozott. A sas rákiáltott a magasból:

— Éjfélkor légy ott a viz-eresztő forrásnál. Elvezetlek az álom országába.

Ezt kiáltotta a sas és olyan magasra repült, hogy Levente szemmel sem érhetett utól.

Otthon elmesélte Puszpáng apónak az ő különös álmát. Az öreg csóválta a fejét.

— Különös álom, dörmögte. Én soha sem szoktam ilyent álmodni. De a nagyapámtól hallottam ilyesmit. Talán a Bodza anyó lányával álmodtál.

— Elmegyek oda! felelt határozottan Levente.

És éjfélkor, mikor minden elcsöndesedett, a viz-eresztő forráshoz lopózott, hol már várta is a fehér sas.

— Annál is messzebb. A hegy tulsó oldalára. Azért ülj fel a hátamra. Mert gyalog-szerrel sose jutnál el odáig.

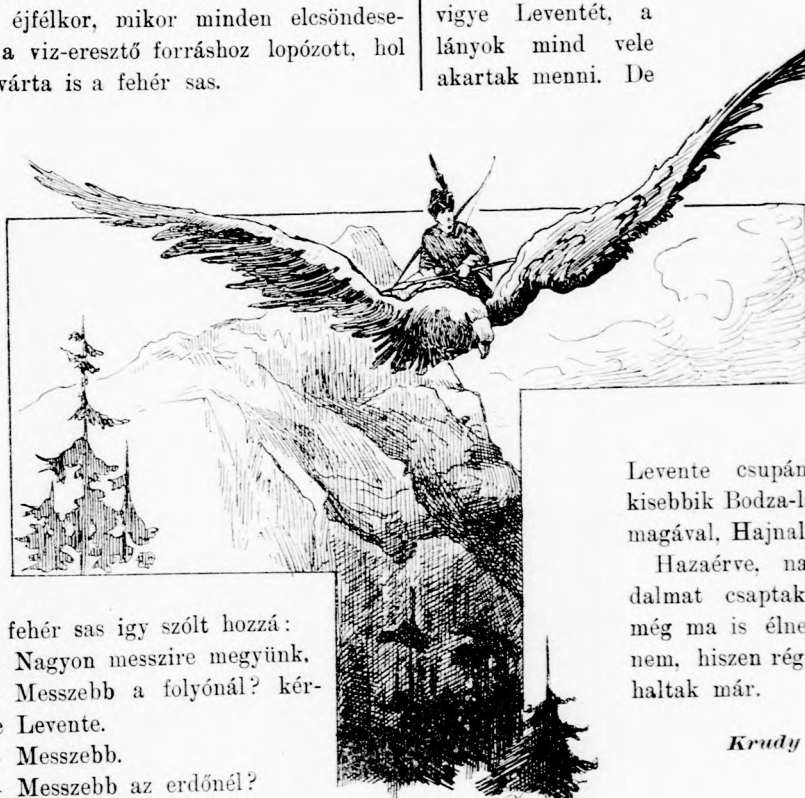
Levente nem kérette magát. Felült a sas hátára. A sas pedig repülni kezdett. Olyan magasra repült, hogy Levente a földet akkorának látta, mint egy sár-gombócot. A fákból, folyókból mit se látott. Egyszerre aztán felérkeztek a hegy csúcsára.

— No most már könnyű lesz a dolgunk, szólt a fehér sas. Lefelé köll mennünk.

De úgy is eltartott vagy egy hétig, amíg Bodza anyóékhoz értek.

A Bodza anyó lányai nagyon megörültek a levegőből érkezett daliának, habár egy kicsit féltek is tőle eleinte, mert idegent még eddig nem láttak.

De Levente nagyon szelidnek mutatkozott s a lányok megbarátkoztak vele. Anyyira, hogy mikor a fehér sas újra eljött, hogy vissza vigye Leventét, a lányok mind vele akartak menni. De

A fehér sas így szólt hozzá:
 — Nagyon messzire megyünk.
 — Messzebb a folyónál? kérdezte Levente.
 — Messzebb.
 — Messzebb az erdőnél?

Levente csupán a legkisebbik Bodza-lányt vitte magával, Hajnalt.

Hazaérve, nagy lakodalmat csaptak és tán még ma is élnek... De nem, hiszen rég, rég meghaltak már.

Krudy Gyula.

APRÓSÁGOK A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL.

Halászó veréb. Érdekesen bizonyít a szárnyasok önálló gondolkodó-képessége mellett egy angol természet-tudósnak a következő megfigyelése: A tudós egy sekély vizű folyóparton sétálgatva látta, amint egy veréb a vízben tova uszó fa-darabra szállt és a csőrében tartott kenyér-morzszákat a vízbe szórta. Alig hogy ez megtörtént, fejét gyorsan a vízbe mélyesztve, egy kicsiny fickádozó halacskát kapott ki, partra szállott vele, s ott szétvagdosta, a legjobb étvággal költötte el; aztán láthatólag jóllakva tova repült. A természettudós négy napon át figyelte a verebet, mely már vénecske lehetett, de azért fáradhatatlanul ott halászgatott a folyóparton és rendszeren kenyérmorzszával a csőrében naponkint, ha uszó fadarabot nem lelt, a folyó partján halászott.

*

A szokás hatalma. Néhány hét előtt Londonban egy uri nő sétaközben egy szegény verklit látott, aki szomorúan cipelte sipládáját és játszott rajta. Mikor aztán vége lett a nótázásnak, egyszerre csak előugrott egy kis majom, a két mellső lábába kapta a gazdája kalapját és roppant mulatságos bokolással kéregetni kezdett. Az uri nőnek nagyon megtetszett az állat és megvásárolta jó pénzért a verklitől. A majomnak pedig jó sora lett. Olyan aranyos frakkot kapott, akár egy generális. Nem régiben hangverseny volt az urnó palotájában, ahol aztán nagy eset hőse lett a szőrös fejü

majmocska, noha se nem énekelt, se nem muzsikált. Csak az történt, hogy mialatt valaki zongorázott, föléledtek a hangok hallatára a majmocska régi emlékei és amint a zene elhallgatott, lekapott egy valamelyik szekrényen álló ezüst tányért és tányérozni kezdett. Az urnó arcát az első pillanatban elöntötte a harag pirossága, de a vendégek viharos kacagása megbékítette. Meg is telt az ezüst tányér arannyal, bankóval, aminek aztán az uri nő szegényei látták hasznát. A kis szőrös fejűnek azóta igen nagy lett a becsülete és most már minden londoni előkelő asszony szeretne ilyen okos kis állatot.

*

A császár-madár zuzája. A császár-madár zuzájában rendszeren kavicsokat lehet találni. Ezek arra valók, hogy velük a fölszedett és begyében megpuhitott magvakat megőrölhesse. Egy ilyen zuzában rendszeren 2—5 gramm apró kavics van. Volt eset, hogy több ilyen apró kavics helyett egy darab 27 gramm súlyú kavicsot találtak.

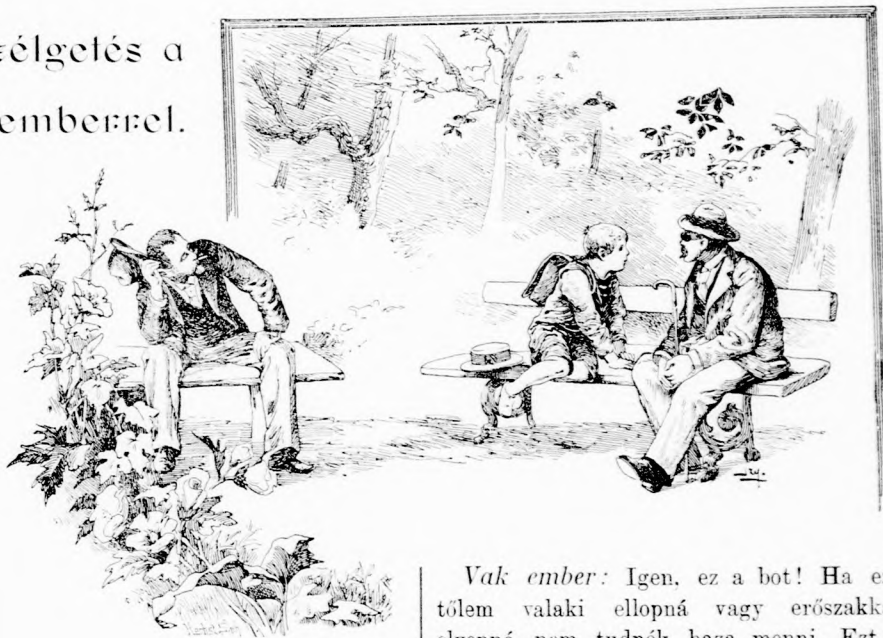
*

A teknős-béka szellemi képességéről. Egy francia tudós egy teknős-békát ládába tett és az eledelét mindig egy és ugyanarra a helyre helyezte. Azután több utvesztőt készítet a ládában és megfigyelte, vajjon az állat kiismeri-e magát. A teknős-béka először eltévedt s félóráig tartott, amíg az eledelt megtalálta. A következő kísérletnél ez már 15 percig, a harmadiknál 5 percig, a negyediknél 4 percig, az ötödiknél már csak 3 percig tartott.

Besz
nal

vak e
getett
jött s
— a
arra
pihen
Le
hallot
belöle
Fi
semm
Va
So' s
Fi
jönni
Va
is me
Fi
botlik
ne a
Va
félek
társ
Fi

Beszélgetés a vak emberrel.

Az Erzsébet-tér egyik padján pihentem. A szomszéd padon, mely nem volt messze az én padomtól, egy vak ember meg egy tíz éves fiucska beszélgetett egymással. A gyermek az iskolából jött s hazafelé tartott, de egy kevés időre — a téren haladván keresztül — leült ott arra a padra, hol az a szegény világtalan pihent már jó idő óta. Így találkoztak.

Leirom beszélgetésüket, úgy amint én azt hallottam, mert úgy hiszem, tanulni fogtok belőle.

Fiucska: Hát igazán nem lát a bácsi semmit?

Vak ember: Bizony fiam, semmit sem. So' se láttam, így születtem vakon.

Fiucska: Hogy tudott akkor idáig jönni. Valaki ide vezette a bácsit?

Vak ember: Egyedül jöttem, egyedül is megyek. Egyedül járok mindig.

Fiucska: És nem fél a bácsi, hogy megbotlik, elesik vagy eltéved, vagy — Isten ne adja! — valami szerencsétlenség éri?

Vak ember: Légy nyugodt fiam, nem félek. Itt a botom, ez az én hűséges kísérő társam.

Fiucska: Ez a bot?

Vak ember: Igen, ez a bot! Ha ezt tőlem valaki ellopná vagy erőszakkal elvinné, nem tudnék haza menni. Ezt a botot magam előtt viszem s ezzel tapogatódzom. E bot által tudom meg, gyalog-uton járok-e vagy a szekér-uton; szöglethez értem-e vagy az utca végéhez. E bot által kerülöm ki az emberekkel való összeütközést. Ha igen forgalmas utcán kell átmennem, fölkérek valakit a mellettem elmenők közül, hogy vezessen át, mit legtöbb esetben meg is tesznek. Legelőször persze félnék az ember. Én már megszoktam, s oly biztossággal haladok az utcákon, akár te, fiam.

Fiucska: De azt is mondja még meg a bácsi: hogyan tudja, mikor köll ebbe az utcába befordulni, mikor meg abba s hogy nem téveszti-e össze?

Vak ember: Jól kérdezed. Nem tévesztem össze őket. Mert ha össze téveszteném, akkor hiába tudom azt, hogy most gyalog-uton állok, most meg nem. A vak ember, fiam, pontos megfigyelő. Nem születésénél fogva, de a kényszerűség csiszolta ki ezt a tehetségét ilyen finomra. A vak ember pontos megfigyelő. Ha az emeletről le akar jönni a kapuba, tudnia kell, hogy a lépcsőház az ő lakásától jobbra- vagy balra van-e s körülbelül hány lépésnyire. S ha a lépcsőkön már leért,

meg köll neki azt is jegyeznie, hogy most melyik oldalon találja meg a kijárást. Levezetteti magát, vagy vezető hiányában óvatos tapogatódzás után ő maga is letalál, de megjegyzi a módját. Így van az utcával is. Először csak a legközelebbi utcára tud menni. Megfigyeli, hogy kilépve a kapuból, előre menve szöglethez ér-e, ahol ismét utca kezdődik. Megkérdezi az utcának a nevét. Ha pedig a kapuból indulva ki, hátra felé megy: néhány lépésnyire vagy hosszabb ut után (amit pontosan megjegyyez magának) megint utcához ér, amely szintén az ő utcájából indul ki. Így hát három utcát ismer már. Ha ezeket sokszor végig járta s otthonos bennök, tovább megy, de mindig jól megvigyázza, ez az új utca a már ismert utcáktól merre fekszik. A világot ember nem ismerhet sok utcát, mert sokat meg sem tudna jegyezni; de azokon az utakon, amelyeket jól ismer, épp úgy halad, mint a teljesen ép-szemű.

(A vak ember most véletlenül elejtette botját, és ahogy fölvetta a földről, egy pénz-darab akadt ujjai közé.)

Vak ember: Nini! Tíz-filléres! Nesze fiam, neked adom, költsd el hasznosan.

Fiucska: Csakugyan! Hát hogyan ismerte föl ezt a bácsi, hiszen nem látja?

Vak ember: Te a szemeddel látod, hogy ez a pénz tíz fillér: én az ujjaimmal, tapintás által érzem. A tíz filléresen a 10-es szám kidomborodik, amit én megtapinthatok. Meg recés a karimája. Erről behunyt szemmel te is ráismernél.

Fiucska: Hát a számokat ismeri a bácsi? Hogyan tanulta meg? Talán írni is tud?

Vak ember: Hogy számolni tudok, azt észre vetted. Most pedig mondjad meg a nevedet, hogy leírjam erre a papirosra. (S a vak ember szépen leírta a fiucska nevét.) Hogyan tanultam meg, mikor soha sem láttam könyvet? Megmondom. A vaknak is van iskolája. Csak hogy ott a tanító hiába írná fel az *abc*-t a táblára, nem lát-nók ugy se. Fa-kockákon tanultuk a betűket. Minden kockán egy-egy betű domborodik ki. Ha ujjainkat végig húzzuk a dombor-

rodáson, megismerjük a betű alakját, aztán azt az alakot utánozzuk a papirosra. Még olvasni is tudok, fiam. Csak hogy nem a te könyvedből, hanem olyan könyvből, melyben a betűk kidomborodnak. Vannak ám ilyenek is. Abban az iskolában még mesterségre is tanítják a vak gyermeket. Olyanra persze, amelyhez nem szükséges a szem, és ahol csak az ujjnak van dolga. Látod fiam, a jó Isten kárpotlásul finoman érző ujjakat, éles megfigyelő tehetőséget és kitünő halló-képességet adott nekünk.

Fiucska: A kék eget, e gyönyörű palotákat, a zöld lombot, a sok színű virágot még sem láthatja a szegény bácsi.

Vak ember: Igazad van. Ezeket, bár mint szeretném is, nem láthatom. Az én világom sötét világ. De azért nem zugolodom, sőt hálát adok a jóságos Istennek, hogy ennyire tudok boldogulni. Hidd el fiam, sokkal boldogtalanabb sok ember, kinek ép a szeme, ép a teste, de aki ajakán örökös panasszal, sorsával elégedetlen. Én elégedett vagyok. **Bihari Mór.**

RÁKÓCZI — RODOSTÓ¹

Irtá Thaly Kálmán.

*Harmat cseppjénél,
Anyák könnyénél,
Csillagsugárnál,
Kárpát havánál,
Legszebb; s legszentebbnél:
A honszerelemnél
Tisztább, szeplőtlenebb —
Ez a név — Rákóczi!*

*Gyászravatalnál,
Halotti dalnál,
Özvegyi ruhánál,
Fekete zászlónál,
S legfájóbb érzetnél:
A honfi-keservnél
Búsabb és gyászosabb
Ez a név — Rodostó!*

¹ Ez a vers is Thaly Kálmán »Kuruc-világ« című kötetéből való, mint a múlt heti. Emennek első vers-szakában Rákóczit dicsőíti a költő, a másodikban Rodostóról szól búsan, mert itt élte le a nagy fejedelem bujdosó társaival életének utolsó és legszomorúbb napjait.

M

A par
gyünk
aztán
kijövin
rezünk
szoktur

Tisz
ról a m
Badacs
legmag
tisztán
félszig
mindk

Ot
halván
azonba
mormo
Lenézt
háborg
hullám
part
ták, s
ták a
hajót
Gyöny
monda
kor-e,
tisztán
kor vi
lámaít
minde

A l
mond.
lett va
az itt
koráb
kantal
kitotta
tással
vársze
közül
ralét

Lát
Igaz,
Balato
magya
latszük

A BALATON MELLŐL.

Falu-Szemes, 1903. júliusban.

MÁR egy hete vagyunk a kedves Balatonnál. Mindennap fürdünk. A Balaton vize 20—25 fokos. A parttól körülbelül 200 lépésnyire megyünk a vízbe, ott is csak mellig ér. Itt aztán belefurakodunk a homokba. Mikor kijövünk, oda fekszünk a partra és sütkezünk a napon. Fürödni csak dél felé szoktunk, mikor a víz már jó meleg.

Tiszta időben a Balaton egyik partjáról a másikra át lehet látni. És látni lehet: Badaacsonyt és Tátikát, a veszprémi oldal legmagasabb hegyeit. Egyes erdő-részeket tisztán fölismerünk. Látni még a tihanyi félszigetet is, a tihanyi kolostort és ennek mindkét tornyát.

Öt napig kedvezett az idő. A tó eddig halvány zöld volt és csöndes; hatodik napon azonban viharra ébredtünk. Nagy zugást, mormolást hallottunk a Balaton felől. Lenéztünk a partra. Zugott a tó és háborgott, a színe kékes feketére vált, s a hullámok fehéren tajtékozva vágattak a part felé. Az eget sötét felhők borították, s ezeket mind-untalan végig hasították a villámok. A habok az utban levő hajót dióhéj gyanánt dobálták ide-oda. Gyönyörködtünk a viharban. Nehéz megmondani mikor szebb a Balaton: olyankor-e, midőn sima s a szemközti hegyek tisztán tükröződnek benne — vagy amikor vihar korbácsolja vadul tajtékozó hullámait. Amugy bájos, emigy zord — de mindenképen gyönyörű.

A Balatonról az idevaló nép sok regét mond. A somogyi oldalon Falu-Szemes mellett van egy hegyen valami régi vár, melyről az itt lakó nép azt állítja, hogy még Árpád korából való. Nagyon sok ősi leletre bukkantak itt. E vár, melyet nyaralónak alakították át, árkokkal van körülvéve, kilátással a Balatonra. A villa még most is várszerű, az árkon hid vezet át. A tornyai közül már csak egy van meg. Ezt a nyaralót a nép most is Balom-várnak nevezi.

Láttam én már az Adriai tengert is. Igaz, hogy ez nagyobb szerű; de nekem a Balaton mégis kedvesebb, mert egészen magyar és körülötte csak magyar szó halatszik.

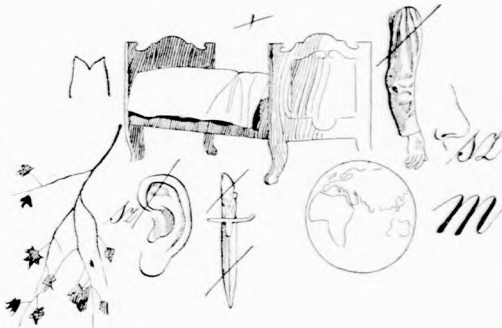
Moravcsik Gyula

II. gymn. tanuló.

FEJTÖRŐ.

Kép-rejtvény.

Rejtett nevek.

A ti borotok jó.

Itt bor is kapható.

Az ágyu labancok kezébe került.

Dezsővel labdáztam.

Szám-rejtvény.

12	12	12	6
10	12	12	12
6	10	10	6
10	12	12	6

Ezen számok úgy helyezendők el, hogy jobbról balra és fölülről lefelé olvasva 40-et adjanak.

Rejtett szó.

Első részem kis házikó,

Mégfordítva iga-vonó.

Kettő pedig együttvéve

Hasznos szerszám szabó-kézbe'.

A megfejtők között, a kihuzott nevek sor-rendjében: **3 korona-**, **5 korona-** s **8 korona-**áru könyvet sorsolunk ki jutalomdijul.

A »KIS LAP« LXV. köt. 3-dik számában közölt rejtvények megfejtése a következő:

Kép-rejtvény: Háboruban sok a vágott hus kevés a káposzta.

Találós kérdés: Adél, dél, él.

Betű-rejtvények: I. Csengő, bongó versikék.
II. Kegyelem-kenyér.

Szó-rejtvény: Visegrád.

M e g f e j t ő k: Vargha Zoltán, Gerber Erzs. Klári és Magduska, Könyöki Matild és Józsi, Gerő Lajos, Benyovszky Pistike és Béluska, Borhy Margit, Wittmann Erzsike, Nowody Antal, Kramer Margit és Irén, *Hawaii Honka*, Könyöki Izolda, Ilona és József, *Wayner Elzi és Jenő*, Paulik Irike, *Szénágy Marianne és Endre*, Zsivánovits Pista, Winternitz László, Mérey Dalma, Pirnitzer Károly és Ervin, Steiner Erzs. Laci és Bódi, ifj. Bónyi Adorján, *Thyll Lacika*, Országh Sándor és Géza, *Blau testvérek*, Milutinovits Corinna és Janka, Burger Sándor és Imre, *Zlinszky Pista*, Rakovszky Menyhért, Onódy Irénke, Herzfeld Jolán, Tónika és Guszti, *Tischler Miczi és Lajos*, Medveczky Margitka és Sándorka, ifj. Vadász Bertalan, Imreh Juliska, Csics Rózsika és Anczika, Szabó Gyula, Payer Irénke, Görgey Elly, Ida és Lilly, Nemes István, Pap Lilike és Gizike, Fráter Iván, Bibél Lászka, Strasser Pál, Rosenfeld Vilma.

A jutalom kisorsolása szabályszerűen megtörténvén: 3 korona áru könyvet nyert *Szalár Erzsike*, *Nyuljatu*: — 5 korona áru könyvet *Bibél Lászka*, *Ponyaszka*: és 8 korona áru könyvet *Wayner Elzi és Jenő*, *Trencsén-Baán*, kiknek az illető könyveket a kiadó-hivatal megküldi.

*

A »KIS LAP« LXIV. köt. 2-ik számában közölt rejtvények megfejtését beküldték még: Pap Gizike és Lilike, Berger Annuska.

¹ Akik valamennyit hibátlanul fejtették meg, azoknak a nevét feltűnő betűkkel nyomattam.

FORGÓ BÁCSI POSTÁJA.

Csaplovics Endre. Van automobil, melynek hajtó erejét a villamosság szolgáltatja, amidőn t. i. ezt az erőt hosszú drót-szalba gyűjtik s így helyezik el az »önmozgó« fiókjába. De ez a hajtó erő, eddigelé legalább, sokba kerül s így nem is igen alkalmazzák, legfőlebb kísérletképen. A benzín persze, fölötte gyulékony lévén, veszedelmesebb, de jóval olcsóbb is. Am a vigyázat elkel mind a két rendszernél. Gyermeki kézre pedig semmikép sem bízám az automobil vezetését, mikor még felnőttek óvatos keze alatt is megtörténik, hogy nem is az ember vezeti a gépet, hanem megfordítva: a gép vezeti, igazában inkább elragadja az embert. Magának az automobil szerkezetének részletes ismertetése a géptanba való. Addig, Bandi öcsém, te csak biciklizzél vigán. Igaz, hogy kedvesebb a paripa, de ez abrakot kér, míg amaz, ha jóllakik levegővel, hiven szolgál heteken át. — Winternitz Laci. Úgyes rejtvényeiből közlök vagy háromat. — ifj. Bónyi Adorján. Fényesen kiérdemelt szabadságodat élvezd boldogan. — Országh testv. Természetes, hogy igazság szerint, az váltott jogot a nagyobb jutalom-nyereményre, aki valamennyi rejtvényt fejtette föl. De mert ebben a sors határoz, nem szabad megmásitanom, még ha kisebb érdemnek jut is az ajándék. — Zlinszky Pista. Csalódló fiam, a *Kis Lap* 4-ik számában kétszer is fordul elő a te neved, még pedig egyszer feltűnő (*dült*) betűkben. Ha nyugodtan, mohóság nélkül futsz át a megfejtők névsorán: ott leled magad teljes diszben. — Reichel József. Már hogy ne ismerném a mi főséges Tátránkat? Tavaly is ott éltam át néhány hetet. Örvendek, hogy neked is jut gyönyörködnöd ebben a nagyszerű hegyi világban, főképen azóta, hogy kimásztál bajodból. Ügyed el van intézve. — Englmann Frida. Főlöleges térpoesékolás volna. Akit illet, az mind tudja: ő maga hol lakik. — N. Rhéde. (*D. n.*) Levél megy. — Novody Antalka. Nini, hát az a kis tíróler gyerek, aki török módra szedi maga alá a lábát, magyar gyerek? Még pedig te magad vagy az? Hogy elnézem a fotografiádat, azt kérdezem: van-e arra szunyog? Már annyi bizonyos, hogy Pakson nem ülhetnél ilyen nyugodtan, mert az ottani híres szunyogok ugyancsak megszurkálnák a mezeten lábszáraidat! Údv mindnyájatoknak. — V. R. Nemes érzelmek, találó hasonlatok. De mikor az az átalakodott prosodia, a verstan, nem enged a maga szigorából s nem enged meg bicegő sorokat s ilyen rimeket, mint p. o.: *áldást — anyát, pacsirta — dalba*. Hogy a követelő méret, rim s rhythmus szabályaival megismerkedjék: ajánlom a *Torkos* László, a jeles költő és tanár *Verstanc*-át, melynek segítségével bizonyára sikerülni fog, hogy gondolatait s gyöngéd érzelmait, a tartalomhoz méltó szabatsággal fejezze ki. — Több levélről a jövő számban.

A KIADÓ-HIVATAL PÓSTÁJA.

Babics Madeleine, R.-Palota. Kértedre a »Piros tojások«-at elküldtük. Ámde a jelzett 20 filléres bélyeg nem volt a levélhez csatolva, amit utólag is beküldhetsz.

Társ-szerkesztő ROBOZ ANDOR.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Budapest, Kerepesi-ut, 54. sz., Athenaeum-épület.
Nyomatja a kiadó-tulajdonos: Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-társulat Budapesten.